

TRISTESSE

(Anh ngữ: *Trần Nghi Âu Cơ*
Chuyển Việt ngữ: *TTBG*)

I was seven the first time I heard my mother play the violin. She had made a little bed for me on the floor in the middle of the living room so I could listen to her practice. It was way past my bedtime but it was a special night and she allowed me to stay awake. Just for half an hour, she said.

Even though she started with some scales, I was completely enthralled; I had never heard anything so, so... magical before in my meager seven years of life. Before that night, I had only seen her as a mother, a writer, a music instructor, but never a violinist. All her old friends who visited talked about her days as a violinist, traveling in a Vietnamse Opera, then playing in various clubs and theaters in Nha Trang, Dalat and Sài Gòn. They talked about how wonderful she was, how her music could make women cry and men falling love with her, especially when she played Chopin's Tristesse. Their stories were like fairy tales to me, about characters who lived during a different time and in a different place than the world I lived in. They sounded too wonderful and foreign to be real. But that night was the first time I actually got to see the fairy tale for myself, the first time I knew it wasn't a fairy tale.

She never finished a whole song that night. She kept on stopping in the middle, lamenting at the stiffness in her fingers, the screeching in the notes that only she could hear. She said she's not half as good as she used to be twenty-some years ago. I implored her to go on. And she told me to go to sleep because my half an hour was up. I closed my eyes and pretended to.

When she wasn't looking, I'd peek and see her small frame silhouetted against the single candlelight flickering on the table. (My mother doesn't like to play the violin in a bright room.) Sometimes, during a particularly soft, quivering note, I can hear a sigh mingled in with her breathing.

A few weeks ago, we heard that one of her old pianist friends from Saigon was coming to California to visit. She happened to receive the phone call right after she took some sleeping pills, so she was a bit woozy. The friend said he was coming to California for a reunion of some sort and he'll be performing with a band. My mother asked him, rather slurred, if he needed a violinist because she wanted to come along and perform again, because she wants to return to her

music, because she wanted to leave everything and just be that violinist again.

There are two types of artists: artists who perform and artists who create. My mother was lucky enough to be both. But since I'm of the creating type, I can never know the feeling of loss that a performing artist feels when she can no longer perform.

Ahh, I don't know where I'm going with this post. I just know that I never see my mother more happy, more natural than when she's holding a violin, even when she's just doing scales. I always think there's something sad about performers who can no longer perform. Even worse are performers who can no longer perform but don't know it yet. My mother is the former, and it breaks her heart. Lucky for her, she still has writing. But sometimes, I don't think that's enough.

I'll try harder to become a better viol—ahem, music person, for her. Maybe so she can live, in some way, vicariously through me. But the unfortunate thing is

1) I am terribly shy. I can barely speak in front of a group of people, let alone play the violin.

And 2) as far as I can tell, I have no musical talents whatsoever. Sigh!

(Cali 2013)

□

NỖI BUỒN

Khi lên 7, lần đầu tiên tôi được nghe mẹ tôi kéo violon. Một chỗ ngủ hẹp được sắp xếp cho tôi ngay trên mặt sàn căn phòng khách để tôi có thể nghe Mẹ đàn. Mỗi tối tôi vẫn ngủ như thế, nhưng đêm ấy là đêm đặc biệt nên Mẹ cho tôi thức khuya. Và nói: “Chỉ nửa giờ thôi nghe!”

Ngay từ khi chỉ mới nghe Mẹ khởi đầu tiếng violon bằng vài âm giai lên xuống, tôi đã thấy hoàn toàn bị mê hoặc; từ thuở bé cho đến khi lên 7, tôi chưa bao giờ được nghe âm thanh nào quá, quá... tuyệt vời thế kia. Trước đêm hôm đó, tôi chỉ nhìn mẹ tôi, một nhà văn, một giáo sư âm nhạc, nhưng chưa hề là một nhạc sĩ vĩ cầm. Tất cả bạn cũ của bà khi đến thăm đều nhắc lại về những tháng ngày Mẹ còn là một violoniste lưu diễn khắp nơi trong một đoàn hát Việt Nam, sau đó là biểu diễn vĩ cầm trên nhiều sân khấu khác nhau ở Nha Trang, Dalat và Sài Gòn. Họ kể lại, mẹ tôi đã thể hiện vai trò nhạc sĩ biểu diễn của mình một cách tuyệt diệu, nhất là khi bà đàn bản Tristesse, một nhạc

phẩm của Chopin, tiếng đàn đã làm nhiều người phụ nữ khóc và nhiều người đàn ông say mê bà... Những chuyện kể của họ đều là những mẩu chuyện thần tiên với tôi, về những nhân vật sống trong một thời gian khác và không gian khác với thế giới mà tôi đang sống. Lối kể của họ mê mẩn quá và xa lạ với thực tế hiện tại. Nhưng đêm đó mới là lần đầu tiên tôi được tận mắt chứng kiến câu chuyện thần tiên cho chính mình, lần thứ nhất mới thấy rằng đó không phải chỉ là một câu chuyện thần tiên.

Đêm ấy, mẹ tôi không đàn nhạc khúc nào cho đến câu cuối. Bà ngừng lại ở giữa bản, than phiền những ngón tay mình cứng đi, giọng đàn chua chát trong những nốt nhạc mà chỉ bà mới có thể nghe được. Mẹ nói, bây giờ tiếng đàn mẹ không còn hay bằng phân nửa cái hay của hai mươi năm cũ. Tôi năn nỉ Mẹ đàn tiếp. Và Mẹ bảo tôi ngủ đi vì đã trôi qua nửa giờ giao hẹn được thức rồi.

Tôi nhắm mắt giả vờ như ngủ. Khi Mẹ quay mặt đi, tôi đã hé nhìn cái dáng nhỏ bé tựa người nơi cạnh bàn viết. (Mẹ tôi không thích kéo violon trong một căn phòng nhiều ánh sáng). Thình thoảng, trong một note nhạc run run, tôi có thể nghe ra tiếng thở dài rất nhẹ trộn lẫn trong hơi thở của bà.

Vài tuần trước, chúng tôi hay tin một nhạc sĩ dương cầm bạn cũ của mẹ tôi ở Sài Gòn sẽ đến California thăm chúng tôi. Cú điện thoại nhận của người bạn lại rơi ngay sau cái lúc mẹ tôi vừa uống hai viên thuốc ngủ, nên trông bà đã lờ mờ mơ màng một chút. Người bạn nói sẽ qua California hội họp cùng ai đó và sẽ làm một cuộc trình diễn với một ban nhạc. Mẹ tôi hỏi, giọng đã có vẻ lơ lớ, xem người bạn kia có cần một tay violoniste không thì mẹ tôi sẽ cùng chơi, bởi vì bà muốn quay về với âm nhạc, bởi vì bà muốn từ bỏ tất cả hiện tại để chỉ biến thành người nghệ sĩ vĩ cầm ngày xưa thôi.

Có hai loại nghệ sĩ: một là trình diễn và một là sáng tác. Mẹ tôi may mắn được là cả hai mẫu nghệ sĩ ấy. Tôi cũng đang đi vào nghiệp dĩ sáng tác nhưng vẫn chưa bao giờ có thể hiểu được cảm giác mát mát mà mẹ-tôi-người-nghệ-sĩ-trình-diễn đã cảm nhận khi không còn đóng được vai trò trình diễn nói trên.

A! Tôi không biết mình đang nói gì, chỉ biết rằng chưa bao giờ nhìn thấy mẹ tôi sung sướng hơn, tự nhiên hơn khi bà ôm cây đàn violon trên tay, ngay cả khi bà chỉ chơi thuần những âm giai đơn giản. Luôn luôn tôi vẫn nghĩ có cái gì đó thật buồn về những người nghệ sĩ đã không còn trình diễn nữa. Luôn cả những người đã hết thời mà vẫn không tự biết. Mẹ tôi là mẫu người thứ nhất, và điều đó làm tan nát trái tim bà. May mắn là mẹ tôi còn đang viết văn được. Nhưng thình thoảng, tôi không nghĩ rằng điều ấy đã đủ cho bà.

Tôi sẽ cố gắng hơn nữa để trở thành một người chơi viol... giỏi-hùm, một con người âm nhạc, cho mẹ tôi. Có thể nhờ thế mà trong cách nào đó, bà có thể sống lại con người cũ qua chính tôi.

Điều không may là:

1/ Tôi rất nhút nhát. Nói chuyện trước đám đông còn không được hướng hồ là biểu diễn.

2/ Càng lúc tôi càng nhận biết rằng mình không có chút tài năng âm nhạc nào trong người. Thật đáng buồn!

(Cali. 2013)

□